

سرّ اکبر

اوپه نیشدها

ترجمه

دکتر رضا زاده شفق

با

مقدمه و حواشی و فهرست لغات

لوئیشانه، فارسی
سر اکبر اوپه نیشانه: با مقدمه و حواشی و فهرست لغات / ترجمه
رضازاده شفیق. — تهران: دنیای کتاب، ۱۳۸۴.
۲۸۰ ص.

ISBN 964-346-181-5

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا
ولژمنامه
کتابخانه: ص. ۲۸۰.

۱. هندولیسیم — کتابهای مقدس. ۲. فلسفه هندی. الف. رضازاده
شفیق، صادق، ۱۲۷۲ - ۱۳۵۰، مترجم، بی‌عنوان.
BL ۱۱۲۴/۵۲ / J۲ ۲۹۲ / ۵۹۲۱۸
۱۳۸۴

۲۸۷۲۹-۸۴م

کتابخانه ملی ایران

وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی

نام کتاب	: سر اکبر اوپه نیشاد
ترجمه	: دکتر رضا زاده شفیقی
ویراستار	: علی اصغر عبدالبی
ناشر	: دنیای کتاب
نوبت چاپ	: اول
تیراژ	: ۱۰۰۰ نسخه
تاریخ نشر	: ۱۳۸۹
لیتوگرافی	: رویداد ۳۳۹۰۲۸۵۸
چاپ	: ولی عصر
شابک	: ۹۶۴-۳۴۶-۱۸۱-۵
	۷۵۰۰ تومان

تهران: میدان بهارستان، روبروی وزارت ارشاد، پلاک ۲۲

تلفن: ۳۳۹۵۱۸۴-۳۳۹۵۲۵۷۵

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۴	۱ - سرآغاز
۶	۲ - دیباچه
۲۰	۳ - مقدمه هیوم
۷۳	۴ - اوپه نیشدها:
۷۵	(۱) بریهدارنیکه
۱۷۹	(۲) چاندوگبه
۲۹۲	(۳) تیتربه
۳۱۲	(۴) آیتربه
۳۱۸	(۵) کوشیتکی
۳۴۴	(۶) کنه
۳۵۰	(۷) کته
۳۷۰	(۸) ایشا
۳۷۳	(۹) موندکه
۳۸۵	(۱۰) پرشنه
۳۹۶	(۱۱) ماندوکیه
۳۹۹	(۱۲) شوتا شونره
۴۱۵	(۱۳) میتری
۴۵۷	۵ - فهرست لغات سنسکریت

سرآغاز

نزدیک به هفت سال پیش دوست دانشمند ارجمندم آقای دکتر یار شاطر استاد دانشگاه تهران به نمایندگی از طرف بنگاه ترجمه و نشر کتاب از این جانب خواستند «اوپه‌نیشدها» را که مهمترین مظاهر فلسفه دینی هند هستند از انگلیسی به فارسی ترجمه کنم. انجام این وظیفه را با کمال رغبت پذیرفتم و یکی از بهترین ترجمه‌های انتقادی انگلیسی یعنی ترجمه هیوم^۱ را برای این کار برگزیدم. افسوس گرفتاری‌هایی سبب شد که اتمام و چاپ آن تا این تاریخ به تأخیر افتد، از آن جمله بود گم شدن ترجمه یکی از اوپه‌نیشدها که با تشویق خاص جناب آقای سناطور محمد سعیدی از سر نو ترجمه کردم. همچنین یک مدت طولانی در راه به دست آوردن نسخه‌ای از نخستین ترجمه فارسی اوپه‌نیشدها یعنی کتاب «سراکبر» دارا شکوه بسر بردم. حقیقت این که اوایل کار نسخه‌ای در سفارت هند دیدم و بر وجه امانت خواستم و دادند ولی هفته‌ای نگذشت که آن را با وعده بازگرداندن از من پس گرفتند، ولی افسوس به وعده وفا نکردند و به جای رد یا قبول با طفره عجیبی که می‌توان آن را طفره شرقی نام داد، گذراندند و مدتی در انتظار گذشت تا این که به سال ۱۳۳۹ بنا به دعوت دولت هند به دهلی رفتم و نسخه‌ای خطی در کتابخانه دانشگاه علیگره یافتم و آن را توسط سفارت ایران به امانت گرفتم گرچه مغلوط و

1. Robert Ernest Hume

ناقص بود. در بازگشت به ایران در کراچی به دیدار دوست دانشمند ارجمندم ادیب شهیر سید حسام‌الدین راشدی نایل شدم و ضمن مصاحبت با ایشان معلوم شد نسخه‌ای نفیس از سَر اکبر در کتابخانه ایشان موجود است و آن را بی دریغ و با کمال خوشرویی در اختیارم نهادند که هنوز هم در تصرف من است. قسمت اعظم آن به خط نسخ خوب نوشته شده فقط حوالی پنجاه صفحه از آخر کتاب با نستعلیق تحریر یافته و معلوم نیست آیا هر دو خط از یک خطاط است یا نه. تاریخ کتاب در پایان کتاب ۱۲۳۰ هجری ثبت شده ولی بخش نسخ زیبای کتاب قدیم‌تر به نظر می‌رسد و بعید نیست تاریخ مذکور مربوط به لاحقۀ نستعلیق باشد. جناب سید حسام‌الدین با همان سعه نظر و کرامت طبع، اطلاعاتی در باب اخبار و افکار داراشکوه از مقالات هندی و اروپایی برای من فرستادند و مرا بیش از پیش مرهون لطف و عنایت خود ساختند. در این ترجمه آنچه توانستم عین متن هیوم را به قول داراشکوه «به عبارت راست به راست» به فارسی ساده نقل کردم، فقط در یکی دو مورد که تکرار مکررات یا تعداد زیادی از اسامی خاص و شجره نسب بود تلخیص کردم. در مواردی نیز که لازم به نظر رسید توضیحی در پاورقی افزودم و گاهی هم از سایر ترجمه‌ها مانند ترجمۀ (رادا کریشنان) کمک گرفتم و به آن اشاره کردم. در پایان کتاب، یعنی پس از اتمام ترجمۀ اوپه‌نیشد سیزدهم، فهرست شماره‌ای از لغات سنسکریت را که در قرائت کتاب ممکن است حاجت به معنی آن‌ها روی دهد تنظیم کردم.

اینک این کتاب به عنایت ربانی و به همت ترجمه و نشر کتاب انتشار می‌یابد و در این موقع وظیفه خود می‌دانم از اولیا و کارکنان محترم آن بنگاه سودمند فرهنگی و گرداننده آن یعنی بنیاد پهلوی سپاسگزاری کنم. امیدوارم این خدمت ناچیز مترجم نزد ارباب دانش پسندیده آید و این کتاب در توسعه علائق و تأمین تعارف میان اقوام مؤثر واقع شود.

دکتر رضا زاده شفق

تهران تیرماه ۱۳۴۵

دیباچه

سخنی درباره اصل و فصل اوپه‌نیشدها

۱- ویداهای:

سرزمین هند قدیم‌ترین گهواره فلسفه دینی بوده است. مجموعه اخبار و آثار دیرین هند که شامل عقاید و تعالیم دینی و فلسفی و مخصوصاً عرفان باشد در کتب (ویدا) گرد آمده که قدیم‌ترین اثر کتبی هند و آریایی محسوب است. مطالب این کتب ویدا یا ویداهای در آغاز شفاهاً از نسلی به نسلی نقل می‌شد و سرانجام از تقریر به تحریر انتقال یافت. در باب آغاز تاریخ ویداهای روایات مختلف است از پژوهندگان مغرب زمین «ماکس مولر» آن را هزار و دویست سال و «هاگ» دو هزار و چهارصد سال پیش از میلاد دانسته‌اند^۱ از دانشمندان هندی «تیلاک» پنج هزار سال پیش از میلاد و دیگران حتی قدیم‌تر گفته‌اند.^۲

هندوان ویداهای آسمانی و ناآفریده و وحی منزل و کلام خدا دانند، برخی حتی

۱. Max Müller مؤلف «کتب مقدس مشرق» Haug

۲. B.G. Tilak رجوع به مقدمه «اوپه‌نیشدهای اصلی» "The Principle Upanishads" تألیف رادا

کریشان هم‌چنین اوپه‌نیشدهای نیخیلاتاندا (S. Nikhilananda) مقدمه مخصوصاً ص ۷.